

Φέθυμνο 5 Ιουλίου 1453

Το επόμενο ξημέρωμα κινήσαμε πάλι για το νότο. Χωρίς τον Αντρέα. Η σωρός του έμεινε στον Άγιο Τόπο του Άθω. Ο τάφος του βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της χερσονήσου να κοιτάει μια το βορρά, την Πόλη και μια το νότο, τον τόπο του, μάρτυρας σιωπηλός του ταξιδιού και ταξιδιώτης μυστικός της Ιστορίας.

Σούρουπο φτάσαμε στο νησί της Κρήτης. Και μόλις πλησιάσαμε λίγο στο λιμάνι, είδα την πόλη της Ρίθυμνας, που πρόβαλλε απέναντι από τα κύματα, αρχοντική και περήφανη σαν στολισμένη κόρη. Ο αέρας της μύριζε γιασεμί και αλμύρα κι η μικρή πόλη είχε τυλιχτεί στα χρώματα του δειλινού καθώς ο ήλιος κρυβόταν πίσω από το λόφο. Κι είπα, όμορφη και μαγική είναι και τούτη η πολιτεία, δε μπορεί, η ομορφιά μόνο

σε τόπους μαγικούς πάει κι αράζει. Δεν είχα μπαγκάζια, μόνο το ματωμένο ρούχο του καπετάνιου κι αυτό που έφερα μαζί, στη Ρίθυμνα. Αυτό που πήρε ο καπετάνιος από του Αυτοκράτορα το χέρι κι έδωσε τη ζωή του να το προστατεύει. Για ώρες περιπλανήθηκα μαγεμένος στα σοκάκια της. Μικρά πανέμορφα στενά, πέτρινα σπίτια με ολάνθιστες αυλές, αυτό ήταν το Ρέθυμνο που πρωτοαντίκρισα. Μαγεύτηκα από την ομορφιά του και μέθυσα από τα αρώματά του. Γιασεμί και αλμύρα, τούτο το άρωμα πάντα έμεινε στη μνήμη μου σαν το Ρέθυμνο που με καλωσόρισε. Κι ακόμα και τώρα, όπου μυρίσω γιασεμί κι αλμύρα, θυμάμαι τη μέρα που πρωτοπερπάτησα στην όμορφη πόλη. Χάθηκα στο μυρισμένο λαβύρινθο απ' τα σοκάκια της, ανέβηκα στο λόφο κι από κει, την είδα από ψηλά, μια μικρή λωρίδα στεριάς που έστεκε αγέρωχη μες στην αγριεμένη θάλασσα. Όλη η πολιτεία απλωνόταν κατά μήκος μιας χρυσαφένιας αμμουδιάς που κάθε σούρουπο έπαιρνε τα χρώματα της ίριδας και τα μάτια χάνονταν στο βορρά, στο Αιγαίο πέλαγος.

Ρέθυμνο 27 Ιουλίου 1503

Η μοίρα θέλησε εδώ να ζήσω τη ζωή μου, να γίνω ένα με την πόλη αυτή, να γίνω εγώ η ρίζα για τα κλαδιά του δικού μου δέντρου, ρίζα που φυτεύτηκε στη Ρίθυμνα, μα σε χώμα Πολίτικο, ιερό. Εδώ έμεινα να φυλάω το μυστικό, να το κρατήσω για να το δώσω καθαρό κι ακέραιο στο γιο μου, κι αυτός στο δικό του παιδί, κι εκείνο στις γενιές τις επόμενες. Όλη

μου τη ζωή την αφιέρωσα να φυλάω το θησαυρό και να ανάβω τη φλόγα της μνήμης. Γιατί σαν τέτοια έβλεπα εγώ τη φωτιά που κάθε σούρουπο ανάβα στον δυτικό λιμενοβραχίονα της πόλης. Που οι Φεθύνιοι μου εμπιστεύτηκαν με χαρά. Έτσι, έμεινα στο μικρό καλυβάκι στο λιμάνι. Και κάθε σούρουπο περπατούσα μέχρι την άκρη και ανάβα τη φωτιά. Να τη βλέπουν τα πλοία, σαν κι εκείνο που έφερε εμένα, να τη βλέπει κι ο Αντρέας, να ξέρει πως δεν ξέχασα... Πενήντα χρόνια, ποτέ δεν άφησα τη φλόγα να σβήσει, ποτέ δεν έφυγα από κοντά της, κάθε μέρα, κάθε δειλινό πήγαινα ν'ανάψω τη φωτιά και το πρωί την έσβηνα και γυρνούσα πίσω. Και την επόμενη μέρα ξανά απ'την αρχή, σαν άλλος Σίσυφος, κουβαλούσα το δικό μου βράχο, η φλόγα τούτη ήτανε το Χρέος μου, κι όσο έμενε ζωντανή, ησύχαζε η ψυχή μου. Έτσι, ταπεινά έζησα τα χρόνια μου στη Ρίθυμνα και το φύλαξα το μυστικό, το έκρυφα καλά, μα η φωτιά του ήτανε Φάρος που φώτιζε όλη την πόλη!

Φέθυμο, 19 Ιανουαρίου 1512

Ποτέ μου δεν έγινα πλούσιος και τρανός. Δεν έχω να σου αφήσω χρυσό μήτε γη, παιδί μου. Τούτη την ιστορία μόνο έχω να σου δώσω, την ιστορία της Πόλης μου, που εσύ ποτέ δε γνώρισες. Κι εκείνο που έφερα μαζί, κληρονομιά από την Πόλη μου για τη δική σου πόλη, γιε μου. Στην πόλη σου ανήκει ο θησαυρός κι εδώ πρέπει να μείνει. Μα να μείνει κρυφός παιδί μου. Μην πέσει σε χέρια βέβηλα και μιανρά. Σε

θερμοπαρακαλώ γιε μου. Κρύψε καλά το θησαυρό, οι καιροί που θα έρθουν θα είναι πιο άγριοι κι από αυτούς που έφυγαν. Κι η ιστορία θέλει ακόμα πολύ αίμα για να ξεδιψάσει. Κι όταν θα έρθει η ώρα η ορισμένη –γραμμένα είναι όλα παιδί μου- τότε θα βρεθεί, μη σε νοιάζει...

